

Täysistunto

Keskiviikko 16.5.2018 klo 14.03—16.49

12. Lakialoite varhaiskasvatuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lakialoite LA 17/2018 vp Eeva-Johanna Eloranta sd ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu

16.36 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin tuossa äsken totesin, varhaiskasvatuslaki on todellakin tällä hetkellä eduskunnan käsitte-lyssä ja tuolla meillä sivistysvaliokunnassa ovat kuulemiset meneillään.

Tosiaan, vaikka tässä varhaiskasvatuslaissa on paljon erinomaisen hyviä kohtia, joilla meillä lainsäädäntö menee eteenpäin, niin valitettavasti hallitus ei ole halunnut tässä esi-tyksessään korjata niitä vakavia virheitä, joilla se on tällä vaalikaudella varhaiskasvatusta heikentänyt. Esitänkin rinnakkaislakialoitteena varhaiskasvatuslakiin subjektiivisen päivähoito-oikeuden palauttamista, jota on siis tällä kaudella rajoitettu.

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen tulee edistää jokaisen lapsen iän ja ke-hityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Lisäksi varhaiskasvatuksen tulee muun ohella antaa lapselle yhdenvertaiset mahdollisuudet var-haiskasvatukseen ja edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa. Varhaiskasvatusoikeuden ra-jaaminen on ristiriidassa laissa määriteltujen varhaiskasvatuksen keskeisten tavoitteiden kanssa. Rajaaminen heikentää varhaiskasvatuksen mahdollisuuksia edistää lapsen koko-naisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimisen edellytyksiä. Se hei-kentää myös lapsen vertaissuhteita ja mahdollisuuksia vastata lapsen yksilöllisen tuen tar-peisiin.

Tämä subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoittaminen 20 tuntiin viikossa on johtanut siihen, että kuntakohtaiset ratkaisut eroavat tällä hetkellä toisistaan. Kaikilla lapsilla ei ole enää yhtäläistä oikeutta laadukkaaseen varhaiskasvatukseen taustasta, vanhempien työ-markkina-asemasta ja asuinpaikasta riippumatta. Samassa yhteydessä päätetty varhaiskasvatuksen yli kolmevuotiaiden lapsiryhmien suurentaminen on toteutettu tai jätetty toteut-tamatta ympäri maata hyvin eri tavoilla. Yhdessä nämä varhaiskasvatuksen heikennykset ovat johtaneet siihen, että lapsiryhmien suuruus vaihtelee hyvin paljon asuinpaikasta riip-puen. Lasten ja perheiden eriarvoisuus on kasvanut riippuen siitä, missä kunnassa he asu-vat. Tutkimusten mukaan sekä päiväkotien työntekijät että lasten vanhemmat ovat suhtau-tuneet heikennyksiin kriittisesti. Työntekijöiden mukaan heidän mahdollisuutensa lasten yksilölliseen huomioimiseen ovat vähentyneet. Työntekijät ovat kertoneet myös levotto-muuden, melun, tilojen ahtauden ja vaaratilanteiden lisääntyneen päiväkodeissa. Vanhem-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2018 vp

mat kritisoivat muutosten heikentäneen lasten ja perheiden tasavertaisuutta ja lasten vertaissuhteiden pysyvyyttä.

Arvoisa puhemies! Subjektiiivisen päivähoito-oikeuden rajausta on ristiriidassa perustuslain ja YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen kanssa. Esitys ei turvaa jokaiselle lapselle yhdenvertaista oikeutta varhaiskasvatuslain tavoitteiden mukaiseen varhaiskasvatukseen, koska lapset asetetaan eriarvoiseen asemaan heidän vanhempiansa työmarkkina-aseman mukaan. YK:n lapsen oikeuksien komitea suositteli Suomelle vuonna 2011, että varhaiskasvatusohjelmien kattavuutta ja laatua tulisi parantaa. Siis kattavuutta tulisi parantaa, ja meillä on nyt sitten menty ihan toiseen suuntaan. Komitea myös suositteli, että Suomen tulisi kannustaa nykyistä useampia vanhempia, joiden lapset eivät ole päivähoitossa, ilmoittamaan lapsensa varhaiskasvatusohjelmiin, jotta heidän suomen kielen taitonsa ja sosiaaliset taitonsa kehittyisivät ja kouluun siirtymisensä helpottuisi ja jotta epäonnistuminen koulunkäynnissä ja koulupudokkuus voitaisiin estää.

Suomessa opettajan ohjaamaan päiväkotien pedagogiseen varhaiskasvatukseen osallistuu vain noin 70 prosenttia 3–5-vuotiaista lapsista. Tämä on huomattavasti vähemmän kuin muissa Pohjoismaissa ja OECD-maissa. Suomi on talousarviossaan sitoutunut EU:n tavoitteeseen siitä, että 95 prosenttia yli neljävuotiaista lapsista osallistuisi laadukkaisiin, pedagogisiin varhaiskasvatuspalveluihin vuoteen 2020 mennessä. EU ja OECD laskevat varhaiskasvatuspalveluihin pedagogisen, opettajan johdolla tapahtuvan toiminnan.

Laadukas varhaiskasvatus ehkäisee syrjäytymistä. Subjektiiivisen päivähoito-oikeuden rajoittaminen on lisännyt lasten keskinäistä eriarvoisuutta, ja kärsijöinä ovat olleet erityisesti heikommassa asemassa olevat lapset, kuten työttömien vanhempien ja maahanmuuttajataustaisten vanhempien lapset. Maahanmuuttajalasten kotoutumisen ja kielen oppimisen kannalta olisi erityisen tärkeää, että he osallistuisivat varhaiskasvatukseen. Lasten ja aikuisten suhdeluvun tulee mahdollistaa laadukas varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksen laadun tulee olla tasalaatuisia kunnasta ja varhaiskasvatuspaikasta riippumatta.

Me sosiaalidemokraatit haluamme, että subjektiiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen peruutetaan, ja tässä lakialoitteessa on kysymys juurikin siitä.

16.41 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! En toista sitä, mitä edustaja Eloranta mielestäni hyvin perustellussa puheenvuorossansa esitti, mutta otan vain yhden lisänäkökulman siihen, miksi subjektiiivinen päivähoito-oikeus on palautettava, ja se liittyy siihen, että hallitus on säätänyt työttömille niin sanotun aktiivimallin, joka kyllä mielestäni on ennemminkin passiivimalli, koska se ikään kuin vaatii työttömältä aktiivisuutta mutta antaa valtiolle luvan olla passiivinen.

Meillä on tällä hetkellä noin 45 000 vanhempaa, jotka ovat työttöminä ja joilla on alle kouluikäisiä lapsia elikkä päivähoitoikäisiä lapsia. Osa heistä ei ole päivähoitossa ollenkaan, osa on tämän 20 tunnin piirissä, ja samaan aikaan me vaadimme vanhemmilta, että heidän pitäisi kolmen kuukauden jaksossa löytää vähintään kolme päivää töitä tai osallistua viitenä päivänä viikossa niin sanottuihin aktiivitoimiin. Mutta mikään ei takaa, että juuri näinä päivinä, kun olisi tarjolla näitä niin sanottuja aktiivitoimia tai keikkatöitä, lapsen saisi päiväkotiin, ja silloin vanhemmat joutuvat punnitsemaan sen kanssa, ottavatko he vastaan sen, että lapsi on ties missä hoidossa, vai onko sitten vastassa se, että työttömyys-turvaa leikataan. Sen vuoksi mielestäni tämä tilanne on kohtuuton. Erityisesti niille ryhmille, jotka ovat haavoittuvia — puhutaan usein työttömistä ihmisistä mutta ei toki kaikista työttömistä vaan työttömien sisällä erityisen haavoittuvassa asemassa olevista ja vaikkapa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2018 vp

maahanmuuttajavanhemmista — itse asiassa olisi erityisen tärkeää, että lapsella olisi mahdollisuus olla kokopäiväisesti mukana varhaiskasvatuksessa ja päivähoidossa.

Usein käy niin, että kun kunnat pyrkivät sitten päivähoitopaikkoja optimoimaan talouden näkökulmasta, niin silloin, jos keikkatyöt vaihtelevat ja välillä on työttömyyttä ja välillä työkeikkoja, käy herkästi niin, että pätkätyöläisten ja keikkatöissä olevien vanhempien lapsetkin joutuvat keikkapäivähoitosuhteisiin sillä tavalla, että se päivähoitopaikka ei aina olekaan turvattu juuri siitä päivähoitopaikasta, josta pysyvä paikka olisi. Ei voi ajatella niin, että vanhemmat, jotka rakentavat elämässään vaikeaa palapeliä työn ja työttömyyden ja päivähoidon ja lasten hoivavastuun kanssa, vielä joutuvat sitten tämän päivähoitoasian kanssa erityisesti hankaluuksiin.

Lapsiasiavaltuutettu on myös kiinnittänyt huomiota siihen, että meillä on tavallaan kaksi inhimillistä vaihtoehtoa: toinen on se, että subjektiivinen päivähoito turvataan kaikille, myös työttömien vanhempien lapsille, tai sitten aktiivimalli ei koske niitä työttömiä, joilla on alle kouluikäisiä lapsia. Mielestäni tämä esitys hyvin kuvaa sitä, millaisiin ongelmiin olemme joutuneet sekä aktiivimallin vuoksi että subjektiivisen päivähoito-oikeuden puron vuoksi.

16.44 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tässä lopussa voisi todeta — sen lisäksi, että kiitän taas edustaja Filatovia hyvästä kommentista liittyen työelämään — että täytyy muistaa, että kun sijoitamme lapsiin, niin sijoitamme samalla tulevaisuuteen. Kaikki muistavat ne lukemat, jotka OECD:ssä on laskettu, että varhaiskasvatus on kaikkein tuottavin koulutusinvestointi, eliikkä 1 euron sijoituksella saadaan jopa 7 euron hyöty, ja varhaiskasvatusoikeuden laajentaminen olisikin nyt hirmuisen hyvä teko juurikin tähän suuntaan. Täytyy myös muistaa, että lapset aloittavat koulunkäynnin mitä erilaisimmista taustoista ja lapsiperheköyhyyskin on yhä useamman lapsen arkea. Me kaikki muistamme, että kun viimeisimmät Pisa-tulokset tulivat esille, niin noissa Pisa-tuloksissa tuli ensi kertaa esiin perhetaustan merkitys. Eliikkä kun aikaisemmin on ollut niin, että sillä, minkälaisesta perheestä lapsi tulee, ei ole merkitystä siinä, miten hän pärjää koulussa, niin tällä kerralla ovat ensi kertaa tulleet esille perhetaustan erot. Uskonkin, että kun me saamme mahdollisimman suurelta osin kaikki lapset laadukkaan varhaiskasvatuksen piiriin, niin tällä tavalla pystymme tehokkaasti pysäyttämään huono-osaisuuden kierteen ja parantamaan lapsen oppimismahdollisuuksia myöhemmin koulutiellä.

Ja tosiaan halusin vielä tässä lopussa muistuttaa, että Suomessa osallistutaan varhaiskasvatukseen Euroopan heikoimmin: yli 4-vuotiaista vain 75 prosenttia osallistuu varhaiskasvatukseen, kun Ruotsissa osallistuminen on lähes 96 prosenttia ja Ranskassa jopa 100 prosenttia. Toivon, että tehtäisiin täällä Suomessakin nyt sellaisia toimia, että mahdollisimman moni lapsi pääsisi laadukkaan varhaiskasvatuksen piiriin, ja tosiaan tämä lakiesityksemme subjektiivisen päivähoidon rajaamisen poistosta olisi erittäin hyvä askel tähän suuntaan.

16.45 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Huomasin juuri, että oli jäänyt nappi painamatta, mutta onneksi kerkesin vielä, etten tullut ihan turhaan istuneeksi täällä.

Minun mielestäni edustaja Elorannan esitys ja lakialoite on erittäin hyvä ja kannatettava. Tässä on kyse kansantaloudellisesti jo niin suuresta kysymyksestä, joka pitäisi tunnistaa. Tämän ei pitäisi olla puoluepoliittisesti mitenkään ristiriidassa sen kanssa, kuinka me haluamme perheiden ja lasten tulevaisuutta hoitaa. Pitäisi nähdä nämä ongelmat, jotka tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2018 vp

levat siitä, että meillä eriarvoisuutta tulee. Kuten edustaja Eloranta äskeisessä puheenvuorossaan totesi, niin jos me emme mahdollista kaikille varhaiskasvatusta, niin se johtaa eittämättä siihen, että meillä köyhien perheiden lapset ovat alttiimpia ja varsinkin työttömien lapset ovat herkempiä syrjäytymään siitä, kun he eivät saa subjektiivisen päivähoidon kautta riittävää opetusta.

Meidän se keskeisin motiivimme tämän lakialoitteen eteenpäinviemiseen on se, että me huolehdimme tästä kaikille olevasta opetuksesta ja erityisesti siitä, että se on kaikilla mahdollista. Sitä, ettei kukaan oman sosiaalisen kohderyhmänsä takia ole eriarvoisessa asemassa, pitää edistää, eli on pakko olla käsi pystyssä ehdottamassa, että tätä pitää viedä eteenpäin. Tämä on meidän kaikkien etu. Kansantalouden kannalta 15 vuoden päästä, jos tämä nyt tulisi voimaan, ne hedelmät poimitaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.